

ОРГАН КУЛЬТУРНО-НАЦИОНАЛНОГО СОЮЗА ЈУГОСЛАВЯНСКИХ РУСИНОВ

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА
Нови Сад, Футошки пут број 199

Нови Сад 12 јанварја 1936.
Излази месечно

Претплата: на годину 12 Динара,
за иностранство 1 Долар.
№ 1 ДИНАРА

**Шицким нашим членом и сочувствујућим, јак и читателим „Зарје“
же ласим много успиха, счастья и
езоровља в Новом Году.**

Централни Одбор
Културно-Националног Сојуза
и Редакција „Зарја“

Шест
и возлюбљен
дьович наве
штернастотарао
тосци, велики утратим ГОДОМ
гаждина обара

изблизу. нового 1936 року. Злога, братска любов и трговска црпезлівост и славянска солидарност того року мају присц до еще моцнейшого выраженија, як до тераз. Наша национална русска свидомосц ма вигнац шицких смутлівцох, котри пре својо власни интереси, водза народ по побочних и неуглаждзеных драшкох, котри им на фришко вороги Славянства спрaveli, же би ше Славяне медзи собу гложели и дали могучносц нашим виковним непріятелям, да и далей свою корист с того цагаю и над нами запаную. Вшадзи, на каждого месце и у каждой прилики мame свою святиню рускосц чувац и велько дзвигац всеславянску солидарносц, кажда друга драга є на чкуду нас каждого поєдинца, цалого русского народа и Славянства. То єдина права драга по котрой ма шмелю крачац кажди Русин и не шме ан хвильку послухац смутлівцох и його народних непріятельох, котри шею медзи нами мержњу гу братом Сербом, Словаком и другим Славяном а у своей безочносци не познаю гранїц але аж и мержњу процив шицкого цо русске проповидаю; поучую народ же ми не припадаме русскому народу, але нас су з якимшик новоупеченим германофилским українством отровац.

„Зарја“ ће процив тога зла и до тераз борела а то настави и далей. Пре материјални незгоди на жалосц негодна веџеј каждого тижня виходзиц. Док ше прилики не ушоря будзе виходзиц раз мешачно, на штири боки, зос дробнейшима словами, так же ше голем раз на мешац озве за тераз у одбрану рускосци од народних непріятельох. До того пришло прето бо немаме резервни фонди за штампу. „Зарја“ ше зос претплати витримовала. Претплатнїки не шицки

шорово плацали, так же за штампу нїгда не було досц, але жертву приношили тоти, котрим рускосци и народни права на шерцу лежали, силни пенож жертвовали а за то „Зарја“ не могла шорово виходзиц.

Вина на самих тих читательох, котри еще и нешка не заплацели свою претплату. Ми знаме як то идзе. Криза, та кажди не могол на време послац претплату а веџ, кед гу пенежком пришол мал други векши плацаня и на претплату забул, а же и подумал на то, раховал, не пошлем тераз, але други раз, зос тима пар динарами не начкодзиме тельо, же не годни новинку штампац, други послали та ме редакција може мало причекац. Кед би то двоме, троме так думали и зробели, не болела бы нас глава, але иа жалост таких є число вельке и почкодзели, гоч то не сцели зробиц. Надіящ ше, же кажди, котри не ушорел до тераз својо обавези як „Зарја“ так и Сојузу ше потрудзи, да то ћо скорей зроби у својай секціи або дзе секціи нет, пошле пенеж директно на Културно-Націонални Сојуз до Коцера, поготово кед то за каждого поєдинца виноши лем пар динар а же кажди виполнї својо обавези Сојуз достане пар тисячи динари и „Зарја“ годна заш векша и частейше виходзиц.

Не треба клонуц духом, але з Новим Годом мame ће прибрац, збиц до густих шорох, шириц злогу и братску славянску любов, веџ пребродзиме шицки почешкосци и на концу победзи правда, победзи русска национална справа а кажди хто ю и з найменшим помогол, допринесол свой дїл за чуванеї својеї святинї рускосци и потпомогол всеславянску солидарносц на славу нам и страх врагам.

Редакција

У БОРБИ З УКРАИНІЗМОМ

Но праве так як у нас, и на Поткарпатской Руси существует борба зос украинизмом, медзи тамтейшим русским народом, односно двома странкама, од котрих єдна бранї стару русску назву Русъ, а друга бранї заш назву Украинец.

Медзи тим постої и язикови вопрос: хтори ше вежне за литературни, книжковни, а хтори ше ма вициснуц у новших часох.

Тото друге при нас нет. Ми мame свой народни

и кнїжковни язик еден исти. Але тото перше, чи зме Українци чи Русини, достало вопрос о хторим ше дискутує през нашо два газети: „Р. Новини“ и „Заря“ и заоштрело ше поготов у задніх часох.

Ми знаме, мили читателе, же мено „Українец“ ані еден наш прадідо не принес зос Горніци, бо да ше волали нашо прадідови „Українци“, навирно же би ше ані еден з нас, як их потомки, не ношали мено Русин, Руснак, або як нас Мадяре волаю „Рушняк“. Конечно же би нас и Мадяре волали іншак, а не „Рушняк“ да зме не Русини

Настава вопрос: Одкац ми, чийо ми потомки, чи зме з України або одакац индзей?

По нашей бешеди видно же зме дзешка ведно зос Словаками жили. Тоже бачиме уплыв мадярского язика на наш язик. Народне облечиво подобне гу облечиву словацькому, лепше повесц результата в словацького, мадярского и немецького облечива.

И одкац ми нараз по Швєтской воїні добили нове мено гу нашему народному мену Русин? Чудно, наисце чудно. Кому пришло на розум од наших Русинох да нас кресци з меном „Українец“, кому?

Зна ше. Знаме же то наш селянин не видумал. Його ше оцец, дідо и прадідо волал Русин, Руснак, па и вон ше вола с тим меном и поноши ше з нім, а не приклада ані не одбера од нього ніч.

Ми знаме же ше южна часц Росія вола Україна, а ей жителє Руси, Рускіє. Тоже знаме же ше означує чловек з України як Українєд але лем по назви краю, не народносци. Питайце ше єдному з України од русских емігрантох цо є. Вон вам навирно пове Рус, а не пове же в Українец по народносци. Питайце ше, пробуйце, увидзиже же ані еден не означи свою народносц зос „Українец“ як народносц, але зос меном Рус.

Наисце шмишно випада кед ше вежкю же ми не воламе сами себе як народ „Українци“, але нас на саму кресца, през елею и води, на мено Українцами, гоч ми знаме же зме Русини.

Чом би зме ше, мили читателе, не подзелели еще и так: да ше бачвански Русини волаю єдноставно як народ, бачвански народ, а да ше мено Русини замені зос „Бачванъ“? Чом би ше сримски Русини не волали єдним новим меном „Сримци“ а не Русини? Чом? Чи може буц и то будзе? Гоч то не остварліве, але ше єдного дня можеме наздавац же видзе и тата крилатица зос главох тих цо пропагираю медзі Русинами мено Українец, або Русин-Українец.

Ми знаме же зме Русини. Тото мено нашо прадідове принесли до тих крайох дзе ми нешка живеме. С тим меном зме означовали нашу народносц од кеди ше знаме, с тим меном будземе и далей поносно жиц. Воно нашо, воно власне, старше як мено Українец, а кед в старше, знаме же в власнейше, баржей прироснуте гу нашей природи и нашему шерду, и зато треба да ше поношиме з нім. Треба да будземе горди на тото мено за хторе ше крев наших предкох прелівала.

Мено Українец не нашо народне мено. Ані еден Рус, свидоми Рус не присвоює себе того видуманіско наших ворогох. Ані еден Русин го нігда не признавал, не знал за ньго, а думам же го ані не вежне, гоч ше уложел вельки труд и вештину да го себе присвої як народне мено.

Може буц дахто пове: А чом би ми не признали и не присвоили мено Українец? Ша ето, наш славни о. др. Г. Костельнік ше претопел з Русина на Українца гоч сам признава же му лехчайше писац на русским як на українским языку. Чом би и ми то не зробели? Попробуйте и увидзиме. Поединци то формально можу але цали народ не. Мено „Українец“,

док постої русki народ, не превлада, нашо старе мено, гоч го себе даєдни присвоя, хтори Муша або то зробя лем незналици, хторим то якош крашше дзвонi.

Українец и українізм граница с хтору ма подзеліц наш народ, як ту, так и вшадзі дзе ше туто мено видумане ширы. То нашим неприятельом мост, або лепше повесц драга, да ше нам запню на душу и да нам граю як сами сцу, а ми да танцуеме як мелодия заноши. То им батог, кнута, с хторим сцу знiщиц мено од хторого им ше, од страху, власи дзвiгаю.

Мож пременiц шмату, ствар, па и виру, але народносц нё! Мож повесц: Русин, Руснак, але Українец нігда!

КАРПАТОМ

Там у горах Карпатских,
Ой, там де я жил,
З гори до долини
Все б я дивив.

Там пташки шпивають,
Из легка више уха, ха, ха.
Голос сопилики
Там чути що дня.

Там у горах Карпатских,
Козак весело иде
Прекрасни топорик
За поясом несе

Там пташки шпивають
и т. д.

Там у горах Карпатских,
Там сосна росте,
Прекрасни вiночок
Дивчина плете

Там пташки шпивають
и т. д.

Там у горах Карпатских,
Там дивче иде,
Прекрасни збаночок
Ягодкох несе

Там пташки шпивають
и т. д.

В. Г. Бутьок,

ДО ЧОГО ПРИВЕД ЦЕЛИБАТ?

Американскiй Русскiй Вѣстникъ положени на индекс Расходзене русских грекокатолікох с епіскопом Ткачом. Клятва на газету вѣрную традицію за агітацію проців безженства священиков.

„Я Епископ Василій, властю апостолскою мі даною и с предварительным знаніем и одобреніем моей церковной Верхности, принужден урядовій орган „Соединенія Греко-Катол. Русских Братств“ — Американскiй Русскiй Вѣстникъ подверечи церковной цензури „виклятія“ — или употребивше и инакшое слово из церковной терминологіи „положити на индекс“ слиздствіем якого каранія запрещается которому нибудь члену или членкини сей Епархii сю газету читати, или дати себi перечитати, бо в противном случаi, сіе мое строгое запрещеніе переступляющi вѣрник или вѣрничка св. Матери Церкви зробит та-

кій смертельній грѣх, од якого разрѣшеніе — силу сей моїй грамоти — воздержу себї; тоже до дальшого распоряженія моего в сей матерії, од момента полученія сего моего документа отберется мною — од единокаждого сповѣдателя наших вѣрників юрисдикція так „pro foro interno“ як и „pro foro externo“ (Из писма еп. Такача в Америкѣ).

Писмо еп. Такача указує же найвекша організація Карпатороссов в Америкѣ потпала под церковну клятву. Тот історически перелом поведзе гу ошлебодзеню народного двіженія в Америкѣ от церковного вліяпія. Еп. Такач не послужел интересом греко-кат. церкви. Таке є опще мнѣніе о його кроача аж и медзі церковных кругах.

Як видзиши, мили читателю, то приноша новинки зос Горніці, „Русская Народная Газета“, дзе год єст и єдного свидомого Русина там будзе борби против целибату т. е. безженства священикох, ту не поможу ані индекси, ані посланицы, ані клятви, бо таки клятви ше не влапя за ані єдного порядного и шорового человека. Сцу нас тримац за глупакох среднього вику, теди то палело у неуких людзох, нешка уж нѣ, народ вецей чита, вецей и зна та ше неда баламуциц, але енергично гледа своё права.

ХОРОТИ ДРОБІЗГУ (ЖИВИНИ)

Чо раз ше газдині поносую на нещесце же : кури, качки, пульки, гуски и др. гиню, а ё можу, и так цо ше трудзели коло вида им даремний труд и утраты. Звичайно при приходза хороти на дробизг и не-тараю громади вихованого дробизгу и с тим вельки утрати не лем газдини але и газдови, с ѿ газдиня обавя найнужнейши свойо трошки зос дробизгу.

Потрудзиме ше, приказац опасни хороти за дробизг а исто и охорену од них, односно лічено.

Исто як и человек, так и животині маю невидимых голим оком живих неприятельох котори трую цело и причинюю векши або менши поременену у организму а часто и шмерц. Так и дробизг (живина) ма свойо хороти од которых наступа привремене поременене у целу або и нагла шмерц. Єдна од найласнейших неприятельох дробизгу то *колера*. Колера ше звичайно появює през лето и в єщени, а опасна в боше нагло шири и так громадами дробизгу гине през помоци. Хороту легко препознац: кура постава мла, опущи кридла, добие преганячку и за дзень-два загине.

Од дробизговей колери нет ліку. Шири ше зос виметом хорих од колери гарлох, зос креву, месом, загадзену воду и т. д.

Друга опасна хорота за дроблю: *дифтерия*. Дифтерия ше розвива у гарлу преходзи на черева, плюща и очи, а часто и ноги. Хора кура од дифтерії ма чешке дихане, опущи кридла, ма преганячку, щупена є и зос пискох ей шлижи.

Дифтерия, кед є у гарлу, лічи ше з лимуновим соком, а преганячка ше спречув зос жалену галицу у води ростопену одкац кури пию, а крем того треба нашкрабац жалезовей арди до води. Найлепши лік серум.

Куга опасна заразна хорота за дробизг, котрой ше зародок находзи у креви хорих единкох, а розширює ше з виметом и шліжину хорих курох, качкох и т. д. И дзвіни птици захоря од куги та часто ю розширюю на домашню дроблю.

Хорота ше препознава лехко. Креста (грибень) побелави, кура ше зацагує на скрыте место, опущи главу и кридла, при диханю чуц харчене, а о 3-4 дні загине.

Кугу чешко лічиц. Место дзе дробизг пребива муши ше чисто тримац, вимет какди дзень спальовац, а так и загинуті гарла глубоко закопац або спаліц. Поліци у живинарнику на хторих кури ноцю добре очисциц зос соду и поляц з вапняним млеком (на 5 л. води 1 кг. вапна) у хторым ест лизолу и креолину. Суди за воду треба добре очисциц зос горе спомнуту текущину, а до води за пице дробизгу треба положиц жаленого каменку (на 1. води $\frac{1}{2}$ гр. желеиго каменку). Дробизг треба тримац у завартим и видним месце и пущац на траву. Кед не возможно хори дробизг пущац на траву, веџ накошиц хорим трави и давац им ёсц. Добре давац хорим од куги куром сумпоровога квиту, (прашку) до помочених отрубох або варених кромпльох.

Часто дробля хоруе од так воланей *вапняней хороти* на ногах. Причина хороти єдна мала животиньочка *шугарец* которая живе у скори под лупку на ногах и виеда ю, а с тим спричинює шкрабане. На ногах кури ше явлю били наслаги под хторима скора червена и хора. Од тей хороти кура постава малокревна пре одиходзеня креви на захореных ногах и кед ше на час не лічи, може загинуц. Вапняна хорота ногах ше лічи на тоз способ же ше ноги захореней единки умис з мідлом а по тим намасци з петролейом и зейтином. Петролей и зейтин ше змиша, кельо петролею тельо и зейтину ше бере.

Кажда газдиня мушки запаметац же кед ей дробля почина здихац гоч од якей хороти, муши мерковац да ше хорота не шири. Прето треба загинуті единки глубоко закопац до жемі, або найлепше спаліц, а не обешиц загинуту куру на плот або древо и так одганяц здышку, як то робя суеверни жени. Курнік ше муши часто дезинфіковац з ростопину вапна, лизолу и креолину, суди за воду муша ше чисто тримац, бо часто нечистота источнік хоротох. Исто як за человека потребна чистота, так и за домашню живину є од хасну и на то не треба сановац труду и часу. Недз-балосц и леноване часто ше горко вімсцю и направя вельки утрати у хозайнству. Народна присловка глаши: „лехчайше зачувац як стечиц“. Так и зос дроблю, живину. Кед ше меркуе на чистоту и предохрану од зла. веџ ше зло не бліжи так лехко. Царство хоротох у гаду пребива и зато гад треба отстраньовац цо лепше мож.

Др. Ветериновский

ФЕЛЬТОН

БЕТЛЕГЕМАРЕ

Е. Михайлов

У дому бачика Дюри, кождого дня можеце чуц пред Рождеством Христовим, на штири-пейц тижні скорей, як ше у єдней хижі, у хторей нет инше лем стари жалезни пец, чую рождественні писні.

Ту вам права школа. Петнацрочни Яким, син бачика Дюри ма направену малу церквочку зос дескох, офарбену зоднuka и звонка, зос позлацением крестом, цифровану турню и малими окнами (облаками) як на велькай церкви. Його товарише, еще шейцыме на числу, исто таки млади, почали ведно з Якимом скорей штири-пейц тижні учыц за бетлегемарох. През дзень дома а вечар шицки ведно у бачика Дюри т. б.

у Якима правя проби. Ценки, високи, зос кус скри-
веним носом, одважни Самуил вжал ролю старого
пастира, до му и швечи, бо ма найгрубши глас, най-
моцнейши и найяснейши. Мали, ценки и слаби Яко,
зос вельку главу, так волани Сакайтов, бави первого
и наймладшого пастира, хтори уводзи шицких до хижи,
вита газду и препитує го чи би допущел унесц им
Христа зос Бетлегемом нука. Драгутин, волани Шабля
и Владислав волани од товаришох Турня — бо є
ценки а високи як и стари пастир — бавя ангелох,
тих ангелох до явлю пастиром же ше народзел Спа-
ситель швета. Другого, трецого и штвартого пастира
бавя, т. е. представяю: Петро, волани Метліна, Ми-
хал, названи Когут и Яким, бачиков Дюров, хтори
ношел мено од дзецинства Шерпеня.

Дакле, Стари — як називали Самуила, — Сакайтов, Шабля, Турня, Метліна, Когут и Шерпеня єдного вечара, якош пред мадярским крачуном, три-
мали пробу и кед ше мали розисц, станул Стари на
стред хижи и гутори товаришом:

— Слухайце!

— Чуеме — озвал ше Турня.

— Як би було да пойдземе на мадярски крачун
з бетлегемом до Т. Там сами Мадяре...

— Гайдее, пойдземе — радосно приял предло-
женіе Метліна — годно ше зашпивац голем по да-
скельо орешки и укажеме Мадяром що ми знаме...

— Е, але як пойдземе? Кед будзе красна хвиля
могли бы зме на кочу, але кед запада?.. — дал при-
мичаніе Шабля, ангел, котри себе направел красну
шапку зос твардого паперу, оліпел ю зос швиціям
стриберним и златним папером и жаль би му було
да змокне и да муши за наш Крачун другу правиц.

Метліна, Когут и Шерпеня ше сложели же ше
остараю за коч и конї, Турня, Сакайтов и Шабля
ше маю остарац за человека хтори их одвеже, то ест
хто же остане при кочу и коньох кед вони пойду-
шпивац по селу.

— Дакле, — почал важно Стари — напоюtre
рано маме ше ту зисц да знаме на чим зме: Ти Мет-
ліно приведеш т. е. даш вашу Сарчу, Когут да Ке-
шеля а Шерпеня коч. Ти Турньо порихтай били ко-
шулі за тебе и Шаблю. а Сакайтов ше остара за па-
ліци. Напоюtre, дакле од дзешец годзини путуєме!
Розумели сце ме? Церковочка нам у shore, не муши
буць така украшена як док будзе наш Крачун.
Ти Шерпеньо, у ствари перши ше маш остарац да
нам льовнікі не випадаю, а Метліна и Когут служни
добре очесац конї. До видзеня и на многая и благая...

— „Многая лѣт“... — почали шицки весело и
кед одшпивали, розишли ше дому.

Шицки нещерпеліво чекали дзень, лепше повесц
мадярску вілію. Метліна не мог длуго заспац, еще
истей ноци кед дал предложеніе Стари да ше идзе.
Еще истого вечара вошол до хліва, потапщал Сарчу
по карку и шепнул ёй на ухо же достане дупли об-
рок кед му оцец дозволі да их одвеже до Т. по шпи-
ваню. Турня еще истей ноци пребудзел мацер и гва-
рел ёй же да вирайба и порихта два били дідово ко-
шулі за ньго и Шаблю, а Шерпеня, як ше шицки
розишли, еще истей ноци, поудзивал при лампашу
дроти до льовнікох, да будзе готове и да не забудзе
ютре. Сакайтов еще истей ноци віламал младу шлі-
вочку зос загради себе за пастирску паліцу, ушорел
ю, очисцел од конарчкох и скрил до брадла слами
же би оцец не обачел хто зніщел шлівочку.

Пришло рано мадярской вілії, пришли згоды и
незгоды: Метлінови оцец не сцел дац Сарчу до Т., Ко-

За власництво К. П. С. Іуго-Русин и за уредництво одговара: Др. Милутин Губаш, Н. Сад, Футошки пут 199

За штампарију „Натошевић“ К. Д., Нови Сад, Скерлићева 3, С. Ђисалевић, Јован Башковић 6

гутов Кешель ше похорел од оброку, а Шерпенев-
кес отагал бачи Дюра до коваля да ше звари осо-
вина хтора поламана пред тим дзень. Турня принес
кошулі на заказане место а Сакайтов свою паліцу,
але Сабля остал през ангелскей шапки, позлаценей и
стриберней, а чом? зато же ю положел на пец, лепше
повесц на буджак хторому бул ценки слой, та му зос
шапки добри фалат стлел.

Посходзели ше до Якима-Шерпені, радзели ше,
викруцали и окруцали, еден другого кривели, а на
остатку ше розишли стим, же на вечар отшпиваю,
потполно маскирани, як то спада, у Лajoша на конец
села, у Иштвана комініяра, у Яноша и діда Гроса,
хтери розуми и бешедуе по русски гоч є жид.

Спущела ше ноц 25 децембра 192* року зна-
кома за наших бетлегемарох, за пастирох що Ісусу
баранче подаря и за ангелох, носительох вистки ра-
досней, хтори през крилдох у билих кошулкох, з
паперовима шапкамі на главі, запаметали мадярску
вілію и діда Гроса.

(Дальше будзе)

Н О В О С Т И

І. Др. С. Бенеш выбрані за предс
Чехославенскай Републіки и преважал державну !

Война у Абисинії ше вше оштг
оштрейше наставя. Италіяни ше мушели на
местах пошагнуц Абисинцы ше храбро боря
нички наймоцнейшого італіянского войс
ше боря бо таліянска авіація бомбардует
и вароши, але и болници червленого кри
дала ёдна шведска и ёдна англійска болниц
там лікарэ и ранени Абисинцы, котри були на
окрем того бомбардована и болница турецкого чер-
веного полумешаца. Цали цивілизовані швет осудзує
тот поступок а у Абисинцох рошне мержня проців
каждого билого человека. Тераз там заш падаю діжді
так, же векши операціі не можу буц виводзены. Абі-
синцы звалі даскельо таліянски авіони и заробели
тенкі и блиндірані таліянски автомобіли, котры тे-
раз беру до борби проців Италіянох.

**На осніваню Югословенске Ра-
дикальне Заєдніце** ше живо роби по целей
нашей Отчизни. Як випатра то будзе наймоцнейша
партия у целей жемі.

Б Е Р З А

Пшеница бачка 167—169; славонска
165—167, сримска 167—169, горньоба-
натска 165—169.

Кукурица: Бачка и сримска 105—107,
банатска 105—107.

Ярец бачки и сримски 132 50—135.

Овес бачки и сримски 135—137·50

Читайце и ширце „Зарю“